

Forum za Građanske Inicijative

Kosovo Law Institute

Proces reizbora, nezavisnost i uticaji

(Reizbor i izbor sudija i tužilaca na Kosovu)

National Endowment
for Democracy
Supporting freedom around the world

2011

Proces reizbora, nezavisnost i uticaji

(Reizbor i izbor sudija i tužilaca na Kosovu)

Kosovski Pravni Institut (KPI) i Forum za građanske inicijative (FGI)

Ova publikacija izrađena je kao deo projekta „Jačanje civilnog nadzora u vladavini prava“, koji realizuje Forum za građanske inicijative, uz podršku National Endowment for Democracy (NED). Sadržaj ovog materijala odgovornost je Kosovskog Pravnog Instituta i Foruma za građanske inicijative te isti ne odražava stavove donatora.

Nijedan deo ovog materijala ne može se štampati, kopirati, množiti bilo u elektronskom ili štampanom obliku, niti se može množiti u bilo kom drugom obliku bez saglasnosti FGI i KPI.

Sadržaj

Spisak skraćenica	5
Uvod.....	6
Metodologija.....	6
Uticaj procesa reizbora na rad sudija i tužilaca	9
Povrede zakona i politički uticaj u procesu reizbora	14
Reizbor pomoćnog osoblja u sudovima i tužilaštvoima	16
Nepostojanje mehanizama za kontrolu kvaliteta rada	19
Ponovno ocenjivanje sudija i tužilaca za dobijanje trajnog mandata	22
Služba za sudske i tužilačke ocene i proveru	24
Glavni zaključci:	26
Preporuke:	29

Spisak skraćenica

1. SSK – Sudski savet Kosova
2. TSK – Tužilački savet Kosova
3. NSTK – Nezavisna sudska i tužilačka komisija
4. UNMIK – Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu
5. SIK – Sudski institut Kosova
6. SPGS – Specijalni predstavnik Generalnog sekretara
7. AKK – Advokatska komora Kosova
8. KP – Kosovska policija
9. SSTOP – Služba za sudsku i tužilačku ocenu i proveru

Uvod

Pokrenut februara 2009. godine, proces reizbora i izbora sudija i tužilaca na Kosovu, koji je završen oktobra 2010. godine, ostavio je 120 praznih mesta u sudskom sistemu Kosova.¹ Zatečen brojnim problemima i uticajima, reizbor, koji se smatra najvažnijim procesom reforme sudstva, otpočet je bez osnovnih zakona koji bi regulisali oblast sudstva i tužilaštva. To je štetno uticalo na proces u kojem je bilo više povreda zakona u pogledu kriterijuma izbora i reizbora, na koji je takođe uticala politika.²

Reizbor je kao proces imao tri faze: a) izbor sudija i tužilaca na nivou vrhovnog suda, b) izbor sudija i tužilaca okružnog suda i c) izbor sudija i tužilaca na nivou opštinskih sudova i sudova za prekršaje.

U tim fazama, prilično veliki broj sudija i tužilaca nije položio ispit iz etike (uglavnom zbog nepropisne primene testa i zbog neprilagođavanja metodi testiranja kandidata), koji je po karakteru eliminišući a istim sudijama i tužiocima koji su eliminisani iz procesa dozvoljeno je da rade do kraja procesa reizbora. Neuspeh da se položi test uticao je na ubrzano obavljanje poslova kod većine tih sudija i tužilaca.³

Najveća greška je da u toku tog procesa nije postojao mehanizam nadzora da bi se pratili učinak i kvalitet rada sudija i tužilaca. Sledstveno tome, nakon te faze, više sudija i tužilaca, koji su uglavnom pali na ispitu iz etike, ostavili su veliki broj predmeta na čekanju, računajući da neće biti reizabrani i da neće imati nikakvu odgovornost. Tako se i desilo. Niko od njih nije pozvan na odgovornost zbog nemarnosti ispoljene u pogledu predmeta koji su trenutno na čekanju. Samim tim, nije postojao zakonski osnov za kažnjavanje te kategorije, koja je zloupotrebila

¹ Izveštaj o radu Nezavisne sudske i tužilačke komisije, 29.10.2010. god.

² Izveštaj o napretku Kosova, 2010, Evropska komisija

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/ks_rapport_2010_en.pdf

³ Razgovor KPI sa direktorima SSK, TSK i AKK, jun 2011. god.

sudske položaje. Osim toga, većina njih su ostali deo sudstva u širem smislu, baveći se advokaturom.⁴

Ovaj dokument ima za cilj da istraži i analizira probleme koji su postojali u toku procesa reizbora sudija i tužilaca, da bi se isti istakli kao pitanja na koja će nadležne institucije odgovoriti. Dokument će otkriti potrebu za reizborom veoma važnog segmenta sudova i tužilaštava, šta nisu uopšte uzeli u obzir akteri procesa reizbora, koje je pomoćno osoblje u sudovima i tužilaštvima. Zaključci ovog dokumenta imaju za cilj da obezbede konkretne preporuke kako regulisati izvesna pitanja u vezi sa delokrugom odgovornosti sudija i tužilaca i kako ih izbeći u budućnosti, u toku procesa reizbora i izbora.

Videće se kako je taj proces poslužio šefovima Sudskog saveta Kosova i Tužilačkog saveta Kosova da stvore i ispune pravni te regulatorni okvir za uspostavljanje mehanizama za kontrolu kvaliteta rada, od kojih će zavisiti trajni mandat oko 60 procenata sudija i tužilaca, a koji trenutno imaju početni mandat u trajanju od tri godine. Takođe, u izveštaju ćemo pokušati da analiziramo ko će, kada i kako vršiti procenu njihovog rada.

---

⁴ Izveštaj o radu javnih tužilaštava Republike Kosova za godinu 2010, mart 2011. god.

METODOLOGIJA

Kosovski Pravni Institut (KPI) izveštaj zasniva na istraživanju i analizi pravnog okvira, kao i na razgovorima održanim sa svim akterima uključenim u proces reizbora i izbora sudske poslovne komore i tužilaca na Kosovu.

Ovaj proces je započet uz mnoge probleme koji su obeležili najvažniju fazu reforme sudske poslovne komore u zemlji. Kao takav, okarakterisan je nepostojanjem transparentnosti i mnogobrojnim problemima, pre svega pravnog karaktera i političkog mešanja. Istraživanje obuhvata detaljnu analizu svih zakona, podzakonskih akta, uredbi, administrativnih naredjenja i normativnih akta.

Glavni doprinos istraživanju problema dat je kroz razgovore sa predstavnicima različitih sudske poslovne komore, pravnim stručnjacima i licima uključenim u proces reizbora i izbora sudske poslovne komore i tužilaca.

KPI je analizirao pitanja postavljena tokom ovog procesa, pokušavajući da ponudi rešenje za svako od njih, u cilju eliminisanja što više nađenih problema u buduće.

Uticaj procesa reizbora na rad sudija i tužilaca

Proces reizbora i izbora sudija i tužilaca na Kosovu započet je 2009. god. SPGS je potonje naimenovao posle rata, u periodu vanrednog stanja, u nastojanju da se izgradi sudski sistem bez ikakve kontrole odgovornosti i stručnosti. U to vreme, institucijama sudstva združeno su upravljali međunarodni i domaći službenici iz Odeljenja pravde pri UNMIK-u. Takvo zajedničko upravljanje početkom 2000. god. nije krunisano izgradnjom nezavisnih lokalnih struktura u oblasti pravosuđa, već su one ostale u tranziciji od prenosa odgovornosti od 2005. god.⁵ pa sve do proglašenja nezavisnosti 2008. god. Do danas, konačna vlast u sudstvu ostaje u rukama SPGS/UNMIK-a.

Prokletod od strane svih država, radeći sa preziranim statusom i bez osnovnih uslova za rad, kosovsko sudstvo je nagomilalo oko 213 hiljada predmeta, od kojih su više od polovine neizvršeni predmeti, a što sve doprinosi stalnom rangiranju sudskog sistema kao najneuspelijeg i najkorumpiranijeg u zemlji.⁶

Početak 2009. god. obeležilo je pokretanje procesa reizbora, koji je predviđao tri faze. Sve sudije i svi tužioci bili su u obavezi da polažu ispit iz etike, koji je prema uredbi bio eliminišućeg karaktera.⁷ Ta činjenica nije bila poznata većini kandidata te je na prvom testu palo oko 200 njih, većinom sudije i tužioci.⁸

Neuspeh da se položi test podrazumevao je eliminaciju u reizboru na sudski položaj. Međutim, uprkos tome, njima je dozvoljeno da nastave sa radom do kraja procesa reizbora, što se smatra jednom od najvećih mana tog procesa, i što je ozbiljno narušilo rad sudstva.

⁵ Vredi pomenuti da se 2006. godine, PIS/Ministarstvo pravde saglasilo sa objavljinjem Okvirne uredbe o pravosuđu kojom se takođe regulisao proces ponovnog ocenjivanja. U tom periodu mogu se naći prvi koraci izgradnje pravne infrastrukture koja je omogućila proces reizbora.

⁶ Svi međunarodni i domaći izveštaji konstantno su rangirali sudski sistem na vrhu liste neuspeha i sa najvećom stopom korupcije, uključujući „Transparency International“, „Izveštaj o napretku Kosova“, „Kosovsku agenciju za borbu protiv korupcije“, itd.

⁷ Administrativno naredenje UNMIK-a br. 2008/2, član 2. stav 11, član 3. stav 4. i član 3. stav 5.

Uredbe UNMIK-a br. 2005/52, član 6. stav 1 (f)

⁸ TV emisija „Jeta në Kosovë“ – „Ndikimet në sistemin gjyqësor“, oktobar 2010. godine;

<http://www.jetanekosove.com/shikovideo/590/Alb>

Šefovi Sudskog saveta Kosova i Tužilačkog saveta Kosova izjavili su da je nakon što nisu položili ispit iz etike, mnoštvo sudija i tužilaca pokazalo veliku neodgovornost u vođenju predmeta.⁹ Na osnovu izveštaja o radu javnih tužilaštava za 2010. godinu, proizilazi da je među tužiocima koji nisu položili ispit iz etike, bilo onih koji su nakon isteka mandata posle reizbora predali 600 krivičnih prijava na čekanju.¹⁰ To je bio slučaj sa jednim od tužilaca Opštinskog javnog tužilaštva u Prištini a slično se dogodilo i sa desetinom drugih opštinskih tužilaca.¹¹ Imajući u vidu normu za učinak opštinskih tužilaca, proizilazi da tokom godine ti tužioci uopšte nisu radili. Godišnja norma za taj nivo tužilaca iznosi 250 predmeta, dok je zapaženo da na čekanju ima preko 100, 200 pa čak i do 600 predmeta.¹²

Za razliku od tužilaca, njihove kolege sudije, koji takođe nisu položili ispit i koji su znali da neće biti reizabrani, pokušali su da iskoriste svoj položaj i da reše što je više moguće predmeta.¹³ Prema statistici SSK, proizilazi da se broj okončanih predmeta od strane sudija koji nisu položili ispit iz etike drastično promenio, sa jedne strane na gore jer predmeti nisu rešavani u skladu sa rukovodećim normama, a sa druge strane na bolje jer su rešavali veći broj predmeta od utvrđene norme.

Vidi sliku.¹⁴

⁹ Razgovori KPI sa šefovima SSK i TSK, Enverom Pecijem i Ismetom Kabašijem, jun 2011. god.

¹⁰ Izveštaj o radu javnih tužilaštava Republike Kosova za godinu 2010, mart 2011. god.

¹¹ Grafikon koji pokazuje broj predmeta na čekanju koje su predali tužioci i u kojim tužilaštвима.

¹² „Ljudska dinamika“ – Sektor za javne konsultacije, 2007. godine, utvrdio je godišnju normu od 250 krivičnih prijava koje bi jedan opštinski tužilac trebalo da obradi tokom kalendarske godine, dok za okružnog javnog tužioca norma iznosi 60 krivičnih prijava po tužiocu za kalendarsku godinu.

¹³ Razgovor KPI sa prof. dr Ismetom Saljihuom, profesorom krivičnog prava, održan 17.06.2011. god.

¹⁴ Grafikon: Poređenje predmeta koje su sudije okončali u tromesečju 2008. godine, pre procesa reizbora i u tromesečju 2010. godine, nakon što sudije nisu položile ispit iz etike.

Sudije po sudovima	Tromesečje 2008.			Ukupno	Tromesečje 2010.			Ukupno
	Januar	Februar	Mart		Januar	Februar	Mart	
Opštinski sud u Prištini	22	21	22	65	30	31	30	91
Opštinski sud u Prištini	30	30	30	90	25	23	25	73
Opštinski sud u Đakovici	20	20	20	60	34	30	35	99
Opštinski sud u Prizrenu	13	15	16	44	20	20	20	60
Opštinski sud u Prištini	30	24	35	89	25	33		58
Opštinski sud u Prištini	15	9		24	10	12	9	31
Opštinski sud u Kačaniku	21	39	50	110	19	30	34	83

Objašnjenje za takve rezultate učinka prema šefovima SSK, zasniva se na nemotivisanosti tih sudija, zbog nemogućnosti da budu reizabrani. Enver Peci je izjavio da među njima ima onih koji nisu pokazali nikakvu posvećenost radu, ali je bilo i onih koji su navodno zloupotrebili svoj položaj u preostalim danima da reše više predmeta.

Iskustvo stečeno u tom procesu:

Pojavu ubrzanog rešavanja predmeta ili zarad različitih koristi, potvrdili su i šefovi SSK i TSK. Oni tvrde da su zapazili potpunu neodgovornost u radu kod većine kandidata koji nisu položili ispit iz etike.¹⁵ U toj fazi, kao što je javno izvešteno, procenjeno je da su sudije pokušavale da reše osetljive predmete, koji bi se objavili tek nakon isteka njihovog mandata. Takav je i predmet hotela „Grand“, u kojem je

---

¹⁵ Razgovor KPI sa šefovima SSK i TSK, jun 2011. god.

sudija doneo odluku, koju međutim, nije objavio, već ju je držao u svojoj fioci.¹⁶ Odluka je objavljena tek nakon što sudija nije reizabran.

U daljem tekstu je prikazana određena statistika koja služi svrsi ovog dokumenta:

Opštinsko javno tužilaštvu u Prištini:

Ime i prezime	Ukupan broj predmeta na čekanju
Tužilac A	633
Tužilac B	262
Tužilac C	221
Tužilac D	68

Opštinsko javno tužilaštvu u Gnjilanu:

Ime i prezime	Ukupan broj predmeta na čekanju
Tužilac A	128
Tužilac B	133

Opštinsko javno tužilaštvu u:

Ime i prezime	Ukupan broj predmeta na čekanju
Tužilac A ¹⁷	240
Tužilac B	201
Tužilac C ¹⁸	225

¹⁶ B.M. and A.S., „Misteriozni sudija pod istragom“, novine „Lajm“, 28.04.2010. godine; N. Ahmeti, „Grand počinje od nule“, novine „Lajm“, 05.05.2010. god.

¹⁷ Trenutno sudija Opštinskog suda u Uroševcu.

¹⁸ Nije imenovana za tužioca od strane bivšeg – vršioca dužnosti predsednika Kosova, Jakupa Krasnića, uprkos preporuci za imenovanje koju je dao Sudski savet Kosova. Njeno neimenovanje, kao i neimenovanje druga dva kandidata, Dritona Muharemića i Agrona Čaljaja, smatraju se političkim mešanjem u proces reizbora.

Opštinsko javno tužilaštvo u Đakovici:

Ime i prezime	Ukupan broj predmeta na čekanju
Tužilac A ¹⁹	30

Opštinsko javno tužilaštvo u Prizrenu:

Ime i prezime	Ukupan broj predmeta na čekanju
Tužilac A	482

---

¹⁹ Takva dinamika se može smatrati normalnom.

Povrede zakona i politički uticaj u procesu reizbora

Politički uticaj i povrede zakona mogli su se videti u toku procesa reizbora i kao takve, naglašene su u Izveštaju Evropske komisije o napretku.²⁰

Najekstremnijim slučajem smatra se slučaj kandidata za predsednika Opštinskog suda u Prištini, Dritona Muharemija, kojeg su kao jedinog kandidata sa dostoјnjom ocenom preporučili NSTK i SSK. U poslednjem trenutku, zajedno sa g. Muharemijem, sa spiska su uklonjena i druga dva kandidata koje je trebalo naimenovati u vreme vršioca dužnosti predsednika, Jakupa Krasnića.²¹ Bivši izvršioci NSTK koji su vodili taj proces nisu isključili mogućnost mešanja.²²

Kandidati koji su prošli sve provere NSTK, koji su istraživani do najsitnijih detalja i uz razmatranje odobrenja dobijenog od članova SSK kojim se predlažu za izbor, predsedništvo je trebalo da ima veoma jak razlog jer su izostavljeni sa spiska za naimenovanje. Brojni navodi o lošem postupanju u tom slučaju našli su se i u medijima tokom sedmice, a vršilac dužnosti predsednika Kosova, Jakup Krasnići, nije dao nikakav razlog zašto nije naimenovao te kandidate, ostavljajući prostor da se to protumači kao posledica čisto političkih razloga.²³ Takođe, SSK je imao pokorljiv stav u pogledu predsednika jer nije ukazao na činjenicu da kandidati koje je Savet predložio nisu naimenovani bez ikakvog čvrstog razloga. Predsednik nije dao nikakvo objašnjenje, dok SSK nije insistirao na tome da dobije objašnjenje i da nastavi dalje, ostavljajući političko mešanje neizvesnim.

Povrede zakona i kriterijuma prožimale su ceo proces reizbora i izbora sudija i tužilaca, ali problemi su nastali u vezi sa kandidatima za Vrhovni sud. Na konkursu za 15 položaja sudija i 9 položaja tužilaca, uključujući sve nivoe sudova i

²⁰ Izveštaj o napretku Kosova, 2010, Evropska komisija.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/ks_rapport_2010_en.pdf

²¹ TV emisija „Jeta në Kosovë“ – „Ndikimet në sistemin gjyqësor“, oktobar 2010. god.

<http://www.jetanekosove.com/shikovideo/590/Alb>;

²² TV emisija „Jeta në Kosovë“ – „Ndikimet në sistemin gjyqësor“, oktobar 2010. god.

<http://www.jetanekosove.com/shikovideo/590/Alb>;

²³ TV emisija „Jeta në Kosovë“ – „Ndikimet në sistemin gjyqësor“, oktobar 2010. god.

<http://www.jetanekosove.com/shikovideo/590/Alb>

tužilaštava širom Kosova, Sekretariat SSK je zahtevao da kandidati zadovolje sledeće kriterijume:

- a) Da imaju stalno prebivalište na Kosovu;
- b) Da poseduju moralni integritet;
- c) Da budu u stanju da obavljaju dužnosti u toku punog radnog vremena;
- d) Da su završili pravo;
- e) Da su položili pravosudni ispit;
- f) Da su položili prijemni ispit za sudije;
- g) Da imaju najmanje 3 godine radnog iskustva u oblasti prava.

Poslednji kriterijum uzrokovao je mnoge probleme na konkursu. U početku, nijedan sud nije imao posebne propise kojima se predviđaju kriterijumi koje kandidati moraju da zadovolje da bi bili izabrani u datom sudu.²⁴ Čak i sada kada je ovaj izveštaj izrađen, nijedan sud ne poseduje sopstvene propise koji utvrđuju kriterijume koje kandidat mora da zadovolji da bude izabran u datom sudu. Nepostojanje propisa iz te oblasti prouzrokovalo je probleme u toku reizbora, posebno u slučaju kandidata za Vrhovni sud, za koji su primenjivani kriterijumi uspostavljeni odmah posle rata da bi se izgradilo sudstvo na Kosovu. Samim tim, kao što se moglo videti na tom konkursu, kriterijumi su bili obrazac za sve nivoe sudova.²⁵

Problem, sa kojim su se sami po sebi suočili NSTK i SSK, predstavljalo je nepostojanje propisa kroz zakone za kriterijume za utvrđivanje radnog iskustva iz oblasti prava.²⁶

Iskustvom u oblasti prava može smatrati i iskustvo na mestu sekretara u osnovnoj školi, kao i iskustvo u upravi i iskustvo u advokaturi. Međutim, kao takva, iskustva se znatno razlikuju međusobno. To je SSK donelo mnoge ozbiljne probleme jer su kandidati formalno ispunjavali uslove konkursa, koji je predviđao trogodišnje iskustvo u oblasti prava, dok su njihove ambicije podrazumevale izbor za najviše nivoe sudova ili tužilaštava.

²⁴ Nijedan sud na Kosovu nema propise o kriterijumima koje kandidat mora da zadovolji da bi bio izabran bilo u opštinskom sudu za prekršaje, opštinskom sudu, okružnom ili vrhovnom sudu.

²⁵ Konkurs je objavljen u novinama „Koha Ditore“ 25.09.2007. god.

²⁶ Kosovske institucije tek treba da regulišu pitanje iskustva i obrazovanja u oblasti sudstva.

Stoga, veliki broj kandidata u prvoj fazi nije mogao biti izabran zbog nepostojanja iskustva, po kojem je trebalo ispuniti uslov od 12 godina iskustva na položaju sudske ili tužioca, a koji je rezultat primene Uredbe UNMIK-a, proglašene odmah posle rata, koja je poslužila u fazi vanrednog stanja prilikom uspostavljanja sudskog sistema na Kosovu. To je dovelo do situacije u kojoj više novih stručnjaka, sa visokim stepenom stručnosti, dobrim učinkom i velikim brojem obuka u oblasti pravosuđa, nisu izabrani.²⁷

Isto kao i u prvoj fazi procesa reizbora, u fazi u kojoj se sada nalazima, kada je SSK u martu 2011. god. objavio konkurs za položaje sudske, kriterijumi za izbor sudske Vrhovnog suda Kosova bili su isti.²⁸ To je većem broju novih sudske i tužilaca sa dokazanim stručnim sposobnostima uskratilo pravo da budu izabrani za Vrhovni sud. Sledstveno tome, kriterijum po kojem je potrebno imati 12 godina iskustva na položaju sudske ili tužioca mogli su da ispune samo ona lica koja su radila u ranijem sudskom sistemu, čime je takođe sprečeno dovođenje novih pravnih stručnjaka u domaći sudski sistem²⁹.

Reizbor pomoćnog osoblja u sudovima i tužilaštima

Jedan od najvećih neuspeha koji su pratili fazu reizbora, kako su izjavili šef Sudskog saveta Kosova, Tužilački savet Kosova i Advokatska komora Kosova, jeste odsustvo sličnog procesa reizbora pomoćnog osoblja u sudovima i tužilaštima. Zloupotreba službenih dužnosti i sumnja u korupciju među sudijama i tužiocima, nemoguće je da postoje samo među njima, bez pomoći njihovog pomoćnog osoblja. To je potvrdio i šef SSK, Enver Peci, prema kome, činjenica da je na poziciji ostalo isto pomoćno osoblje bez provere u procesu sličnom za

²⁷ Razgovor KPI sa prof. dr Ismetom Saljihuom, profesorom krivičnog prava, održan 17.06.2011. god.

²⁸ Razgovor KPI sa kandidatima za Vrhovni sud Kosova, jun 2011. god.

²⁹ Razgovor KPI sa sudskim stručnjacima, jun 2011. god.

nosoce sudskih funkcija, dovodi u pitanje celokupno ulaganje u stvaranje čistog sudskog sistema, kroz proces reizbora.³⁰

Veliki broj pomoćnih službenika u sudovima i tužilaštima istraživani su i završili u policijskim lisicama, zbog sumnje u zloupotrebu službenih dužnosti.³¹ Sudski administratori i tužioci otkrili su da je veliki deo pomoćnog osoblja nekvalifikovan, uglavnom sa srednjim obrazovanjem, dok je veliki deo istog beskoristan za posao. Oni su zaposleni u teškom periodu pošto su sudovi otpočeli sa radom odmah posle rata na Kosovu i tom prilikom nije postojala nikakva kontrola.

Administrator Okružnog suda u Prištini, Feriz Beriša, naglasio je hitnu potrebu za detaljnim ponovnim ocenjivanjem pomoćnog osoblja, pošto prema njegovim rečima, veliki broj sudija koji nisu reizabrani podrazumeva to da je veliki broj službenika koji je radio zajedno sa njima možda umešan u zloupotrebe.³² Stalni navodi o aktivnostima na nivou korupcije i organizovanog kriminala među sudijama i tužiocima lako mogu postati predmet istrage Specijalnog tužilaštva Kosova. Jedan primer koji glasno govori o tome jeste slučaj sudija Opštinskog i Okružnog suda u Prištini, koji su radili sa građanskim predmetima, od kojih nijedan nije reizabran.

Takođe, takva linija saradnje opštinskih i okružnih sudova navodi na to da bi određeni deo pomoćnog osoblja oba suda trebalo da postane predmet krivične istrage ili procene, da bi se videlo da li je rad obavljan u skladu sa zakonom.³³

Imajući u vidu da je samo 40 procenata bivših sudija i tužilaca reizabрано, postoji potreba da se stvori mehanizam procene, koji će u celosti proveriti svo pomoćno osoblje sudova i tužilaštava.

³⁰ Razgovor KPI sa šefom SSK, Enverom Pecijem, 16.06.2001. god.

³¹ Razgovor KPI sa službenikom Kosovske policije za javno informisanje, Sabrijom Kemberi, 15.06.2011. god.

³² Razgovor KPI sa administratorom Okružnog suda u Prištini, Ferizom Berišom, 16.06.2011. god.

³³ Razgovor KPI sa šefovima SSK, TSK i AKK, jun 2011. god.

Pomoćno osoblje uglavnom je obuhvaćeno pod kategorijom javnih službenika. To postavlja važna pitanja za institucije: ako bi oni u buduće mogli da se stave u kategoriju koja nije predmet propisa za javne službenike, te ako je to moguće, onda bi sva ovlašćenja trebalo preneti na sudski/tužilački savet zbog činjenice da su institucije poput Sudskog i Tužilačkog saveta u svakom slučaju ophođenja prema svojim civilnim službenicima predmet propisa o javnoj službi i na osnovu načela nekoliko instanci, nakon što se iscrpe pravni lekovi u okviru Sudskog ili Tužilačkog saveta, ti javni službenici se mogu obratiti vansudskim institucijama, kao što je Nezavisni nadzorni odbor Kosova, koji je nezavisno telo koje je odgovorno Skupštini Kosova³⁴. Takav prenos odgovornosti u primeni procesa procene javnih službenika u institucijama koje su odgovorne Skupštini Kosova može se smatrati povredom nezavisnosti sudstva, pošto sudska administracija uveliko zavisi od javnih službenika koji su u skladu sa gore navedenim zakonom pod nadležnošću parlamentarne agencije.

Na kraju, postoji uznemirujući trend o kojem se razgovara na nivou šefova SSK i AKK, pošto su sve bivše sudske i svi bivši tužioci koji nisu reizabrani, već uspeli da dobiju licence i postanu advokati. Naravno, za to nije postojala zakonska prepreka, ali AKK nikada nije uzela u obzir da će takav trend u kojem sudske i tužioci prelaze u advokate dodatno smanjiti stepen poverenja u zanimanje i omogućiti im da postanu deo sudstva u širem smislu.

Za šefa SSK to pojačava potrebu za procesom reizbora pomoćnog osoblja, pošto će ti advokati, pošto poseduju valjanu licencu, imati priliku da budu deo sudskog sistema a samim tim moguća zloupotreba se ne može isključiti, zbog veza koje ti advokati mogu imati sa postojećim osobljem u sudstvu.

Licenciranje tih kandidata, koji nisu pokazali integritet tokom istrage koju su sprovedli nezavisni Sudski i Tužilački savet, učinila je AKK rajem za te bivše sudske i tužioca bez integriteta, koji su na ovaj ili onaj način, kroz advokaturu, i dalje deo

³⁴ Za više detalja vidi Zakon o Nezavisnom nadzornom odboru Kosova: <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2010-192-alb.pdf>

sudskog sistema.³⁵ Broj onih koji su zaposeli Komoru je prilično veliki te se trenutno vode razgovori na institucionalnom nivou između SSK i AKK radi iznalaženja rešenja za taj problem, a šefovi tih institucija saglasili su se da istima ne bi trebalo davati advokatsku licencu.³⁶

Nepostojanje mehanizama za kontrolu kvaliteta rada

Jedan od do sada nerešenih problema bili su mehanizmi kontrole rada sudija i tužilaca na Kosovu.

Zaista, kontrola rada tih nosioca sudskih funkcija gotovo da nikada nije vršena i niko nije trpeo posledice za svoj nerad. Sekretariat SSK, naime Statističko odeljenje, konstantno je objavljivalo izveštaje o radu sudija (nedavno je Statistička služba Tužilačkog saveta objavila izveštaj o tužiocima), ali njihovo objavlјivanje nije proizvelo nikakvu zakonsku posledicu, samim tim, nijedna mera nije uvedena bilo za učinak bilo za nerad.

Proces reizbora završen je i kao što je gore navedeno, nijedan od sudija ili tužilaca, koji su otpušteni sa svojih funkcija, nisu odgovarali pred nijednom institucijom. Unutar SSK postoji Kancelarija disciplinskog tužioca, ali ta kancelarija nema mandat da po službenoj dužnosti proverava kvalitet rada sudija. Inspektorji KDT postupaju po žalbama strana, njihovim podnescima, ukoliko postoji sumnja u zloupotrebu od strane sudije ili tužioca.³⁷ Do sada, predsednici sudova i glavni tužioci mogli su da ocenuju rad sudija i tužilaca, ali nisu upražnjivali to ovlašćenje i za to niko nije kažnjavan.

³⁵ TV emisija „Drejtësia në Kosovë“, emitovana 15.11.2010. godine,
<http://www.jetanekosove.com/drejesia/612/Alb>, poslednji put posećeno 21.06.2011. god.

³⁶ Razgovor KPI sa predsednikom AKK, Musom Dragušom, jun 2011. god.

³⁷ <http://www.kgjk-ks.org/?cid=1,152>, poslednji put posećeno 18.06.2011. god.

Novi Zakon o Sudskom savetu Kosova, u Poglavlju IV, članu 19, predviđa Ocenu sudskog učinka, što ostavlja mogućnost da se donošenjem novih uredbi uspostave odgovarajući odbori za kontrolu rada.³⁸

SSK je već počeo da reguliše oblast odgovornosti, koja predviđa mehanizme ocenjivanja. Prema nacrtu uredbe o ocenjivanju rada sudske komisije, ukoliko se usvoji kao takva, sudske komisije će se ocenjivati redovno, dok obavljaju svoju funkciju.³⁹ Predviđeno je da se ocenjivanje vrši na osnovu sledećih kriterijuma:

- Stepen poštovanja normi
- Kvalitet rada
- Poštovanje rokova za rešavanje predmeta
- Poštovanje rokova za donošenje presuda
- Rešavanje predmeta na osnovu prioriteta predviđenih zakonom i u skladu sa prijemom predmeta od strane sudske komisije za rešavanje

Na osnovu tih kriterijuma, nacrt uredbe predviđa podsticaj, podršku i disciplinske mere. Prema očekivanju, mehanizam koji će se baviti ocenjivanjem biće Komisija za ocenjivanje, a koju će uspostaviti SSK i koja će se sastojati od 5 članova iz različitih nivoa sudova. Štaviše, SSK je u procesu izrade uredbe kojom se utvrđuju radne norme za sudske komisije redovnih sudske komisije, kao i za sudske komisije suda za prekršaje i privrednog suda.⁴⁰

Dok je SSK sada u procesu usvajanja dve uredbe, za utvrđivanje radnih normi i za ocenjivanje rada sudske komisije, TSK još nije radio ništa u tom pravcu. Šef TSK, Ismet Kabašić, izjavio je da je TSK tek uspostavljen i prema njegovim rečima, uskoro će početi rad na utvrđivanju svih normi kojima će se regulisati ta oblast, na osnovu Zakona o Tužilačkom savetu Kosova. Potonji predviđa uspostavljanje Službe za proveru učinka, ali je za njeno funkcionisanje potrebna relevantna uredba.⁴¹

³⁸ Zakon o Sudskom savetu Kosova, br. 03/L-223.

³⁹ Nacrt uredbe o ocenjivanju rada sudske komisije, jun 2011. god.

⁴⁰ Nacrt uredbe o utvrđivanju obaveznih normi, jun 2011. god.

⁴¹ Zakon o Tužilačkom savetu Kosova, br. 03/1-224.

Ta zakonska i normativna akta neophodne su mere za stvaranje kontinuiranog sistema kontrole rada, posebno kada uzmemu u obzir činjenicu da ima oko 60 procenata novih sudija i tužilaca koji rade u sudskom sistemu, čiji mandat traje samo tri godine. Stoga, postoji potreba za ponovnim ocenjivanjem rada za veliki broj njih.

Iskustva stečena u okončanom procesu ponovnog ocenjivanja trebalo bi da se prostudiraju da se ne bi u buduće ponavljale prepreke i otkrivene mane.

Ponovno ocenjivanje sudija i tužilaca za dobijanje trajnog mandata

Stvaranje mehanizama za ocenjivanje rada sudija i tužilaca, koji su već predviđeni u dva osnovna zakona, o SSK i o TSK, predvideće se odgovarajućim uredbama čije se proglašenje očekuje. Kao što je gore navedeno, nacrt uredbe SSK o ocenjivanju rada sudija, na osnovu svih kriterijuma, regulisće ocenjivanje kvaliteta rada svakog sudije.

Međutim, nacrt uredbe ne predviđa obuhvatan proces koji bi trebalo da se sproveده nakon tri godine za sve sudije sa privremenim mandatom.⁴²

To je obaveza koja proizilazi iz Poglavlja VII o sudskom sistemu, člana 105. Ustava Republike Kosova, koji govori o mandatu i reizboru sudija, i koji jasno predviđa da početni mandat sudija traje tri godine. Prema tom članu, u slučaju reizbora sudije, mandat je trajan do odlaska u penziju.⁴³ Ustav daje pravo Sudskom savetu Kosova da utvrdi kriterijume i procedure za reizbor sudija.⁴⁴

SSK je uložio napore u tom pravcu, izradom uredbe, koja međutim ne navodi u nijednom svom delu, čak ni u prelaznim i konačnim odredbama, da će se obuhvatna procena ponovo vršiti posle tri godine i da će obuhvatiti oko 60 procenata sudija.

Šefovi SSK i TSK procenjuju da će do toga doći u budućnosti, pošto će se kroz ocenu koju izvrši Specijalna služba za ocenu učinka ostvariti precizni rezultati za kvalitet rada i učinak svakog sudije i tužioca. Šef SSK, Enver Peci, tvrdi da će procenu vršiti Komisija za ocenjivanje, a koju će u skladu sa nacrtom uredbe činiti sudije iz svih nivoa sudova. Na kraju, prema njegovom mišljenju, Komisija će periodično objavljivati rezultate rada sudija i zavisno od učinka, odlučiće se da li

⁴² Nacrt uredbe o ocenjivanju rada sudija, jun 2011. god.

⁴³ Poglavlje VII o sudskom sistemu, član 105. Ustava Republike Kosova.

1. Početni mandat sudije traje tri godine. U slučaju ponovnog izbora, mandat je stalan, do penzionisanja, kao što je određeno zakonom, osim ako se sudija razreši u saglasnosti sa zakonom.

⁴⁴ Poglavlje VII o sudskom sistemu, član 105. Ustava Republike Kosova.

2. Standardi i procedure o donošenju odluke o ponovnom izboru sudije, određuje Sudski savet Kosova i one se mogu razlikovati od standarda i procedura za razrešenje sudija.

će isti dobiti trajni mandat ili će biti sankcionisani u slučaju da ne ispune norme. Peci izjavljuje da uredba ne navodi obuhvatni trogodišnji period, već da će samo poslužiti da se bolje pojasni ocenjivanje koje će se vršiti posle tri godine.⁴⁵

Marta meseca ove godine, Sudski savet Kosova je objavio konkurs za 120 položaja za sudije. Proces reizbora, ocenjivanja i provere kandidata vršila je Nezavisna sudska i tužilačka komisija koja je imala privremeni mandat i koju su vodili međunarodnici. Mandat potonjih je već prenet na lokalce, naime na Službu za ocenjivanje, sudske u tužilačku proveru pri SSK.⁴⁶

---

⁴⁵ Razgovor KPI sa šefom SSK, Enverom Pecijem, 16.06.2001. god.

⁴⁶ Uredba SSK o procesu izbora sudija, 16.02.2011. god.

Služba za sudsku i tužilačku ocenu i proveru

Generalno, uloga i ovlašćenja Službe za sudsku i tužilačku ocenu i proveru (u daljem tekstu SSTOP) isti su kao i prethodni koje je imala NSTK. Prema novim pravilima za izbor sudske komisije, SSTOP odgovorna je za propisnu i tačnu ocenu obuke, kao i za obuhvatnu proveru kandidata za sudski položaj, proces koji sam po sebi obuhvata obuhvatno sakupljanje podataka bez obzira na znanje, sposobnosti, učinak, o njihovim ranijim krivičnim dosijeima, prihodima i reputaciji koju imaju u zemlji u kojoj žive i rade.⁴⁷

Očekuje se da će svake godine 10-15 sudske komisije i tužilaca ići u penziju ili napustiti sistem iz drugih razloga. Na osnovu te činjenice, SSK i TSK kontinuirano će davati odgovor na date situacije, da bi se popunila mesta preko javnog konkursa. U slučaju poslednjeg, očekuje se da će se prijavljivati veliki broj lica, od 200 do 300. Svi ti kandidati proći će kroz proveru koju vrši SSTOP, a koja trenutno ima privremeni mandat. U članu 4. stavu 4. SSK je ostavio mogućnost da Služba proširi delokrug odgovornosti, shodno potrebama SSK, za uspostavljanje trajnog sistema ocenjivanja i provere potencijalnih kandidata za sudski položaj.⁴⁸

Stoga, na osnovu kontinuiranih potreba SSK i TSK da se popune sudski položaji, ocenjivanje i provera svih kandidata za te položaje takođe su potrebni. Sledstveno tome, šefovi SSK i TSK složili su se da bi SSTOP trebalo da ima trajni mandat za ocenjivanje i proveru kandidata za sudske položaje.⁴⁹ To bi trebalo obuhvatiti zakonom, posebno imajući u vidu činjenicu da postojeće osoblje SSTOP poseduje svoje iskustvo u procesu ocenjivanja i provere kod reizbora, iskustvo koje je stečeno u saradnji sa međunarodnicima.⁵⁰

Mandat SSTOP trebalo bi da se dopuni dodatnim trajnim ovlašćenjima, tako da istražioci te službe mogu da kontinuirano sprovode istragu sudske komisije i tužilaca, čak i posle njihovog izbora na položaj u sudstvu.

⁴⁷ Član 4. stav 4. Uredbe SSK o procesu izbora sudske komisije, 16.02.2011. god.

⁴⁸ Član 4. stav 5. Uredbe SSK o procesu izbora sudske komisije, 16.02.2011. god.

⁴⁹ Razgovor KPI sa šefovima SSK i TSK, jun 2011. god.

⁵⁰ Razgovor KPI sa šefom SSTOP, Fatomom Musljijom, jun 2011. god.

Na kraju, Kosovska agencija za borbu protiv korupcije objavila je izveštaj o objavljinju imovine od strane viših zvaničnika,⁵¹ na osnovu kojeg proizilazi da su sudije i tužioci uvećali svoje nepokretnosti u kratkom vremenskom periodu. Kako je do toga došlo trebalo bi razmotriti pažljivo. Prihodi sudija su se ove godine povećali sa povećanjem zarada, ali bi trebalo pažljivo analizirati, možda kroz drugo istraživanje, da li je takvo povećanje uticalo na portfelj imovine sudija.

SSTOP bi trebalo da objavljuje sličan godišnji izveštaj, nakon kontinuiranog istraživanja imovine sudskih zvaničnika.

Šef SSK tvrdi da bi takva ovlašćenja SSTOP bila dobrodošla i poslužila bi tome da se stalno i čvrsto usmeri pažnja na uvećanje imovine sudija i tužilaca.

---

⁵¹ Izveštaj KABPK o objavljinju imovine viših zvaničnika, jun 2011. god.

Glavni zaključci:

- Problemi u procesu reizbora i izbora proističu iz nepovoljnog početka, pošto nisu postojali osnovni zakoni na osnovu kojih bi se razvio proces od tako velikog značaja. Proces je započet bez postojanja četiri osnovna zakona, kao što su: zakon o sudskom savetu Kosova, zakon o državnom tužilaštvu, zakon o sudovima i zakon o tužilaštvo. Osim toga, nisu postojala ni mnoga druga pitanja koja takođe, nisu bila regulisana propratnim zakonskim aktima, poput jasnih kriterijuma za izbor i reizbor sudske i tužilaca, kao i definicija iskustva u oblasti prava, a što je sve znatno uticalo na taj proces.
- Skupa greška bio je ispit iz etike koji je imao eliminišući karakter, i koji je demotivisao sudske i tužioca koji nisu položili ispit, a kojima je dozvoljeno da nastave sa radom do okončanja procesa. To je imalo negativan efekat, pošto su oni, bez motivacije, ubrzano završavali posao i u određenim slučajevima, okončavali predmete što je dovelo do sumnje u moguće zloupotrebe službene dužnosti.
- Bez obzira na procese kroz koje mogu da prođu, sudske i tužioci moraju da odgovore na zakonske obaveze da bi njihov učinak bio efikasan. Istraživanje pokazuje da je bilo slučajeva zloupotrebe kao što je neokončanje predmeta u vreme kada su upražnjavali funkciju sudske ili tužioca, ili okončanje predmeta u većem broju od uobičajene norme. Sve to je posledica nepostojanja mehanizma kontrole rada, a koji bi pratilo rad i okončavanje predmeta, u skladu sa zakonskim odredbama.
- Predsednik Republike Kosova mešao se politički u proces izbora i reizbora sudske i tužilaca. Prilikom naimenovanja sudske i tužilaca, predsednik zemlje je određene kandidate uklonio sa spiska SSK bez ikakvog objašnjenja, a što je inače predviđeno zakonom u okviru jedinog mehanizma koji je dozvoljen za podnošenje predloga za imenovanja u SSK. Predsednik ima pravo da osporava valjanost izbora određenih kandidata, međutim, ni u kom slučaju nema pravo da to učini bez odgovarajućeg obrazloženja u Sudskom savetu, koji zatim može da iskoristi pravo da

ponovi predlog za datog kandidata, ili da predloži drugog kandidata, kako je definisano zakonom. Takvo političko mešanje koje je naglašeno u Izveštaju Evropske komisije o napretku, osim što šteti procesu, baca senku na ceo proces. Stav SSK je bio previše pokorljiv u vezi sa institucijom predsednika, prilikom neizbora četiri kandidata, pomenutih u izveštaju. SSK je čitao na političko mešanje predsednika Republike, uprkos činjenici da nije dobio nikakvo pismeno objašnjenje zašto predloženi kandidati nisu naimenovani.

- Nepostojanje osnovnih zakona i drugih pratećih akta kojima se reguliše oblast sudskog i tužilačkog sistema uticalo je na proces reizbora i izbora sudija i tužilaca. Nijedan nivo sudova ili tužilaštava u zemlji nije posedovao relevantne uredbe o kriterijumima izbora za sudije i tužioce. To je uzrokovalo probleme u procesu reizbora i izbora, dok je na primer, Vrhovni sud Kosova koristio kriterijume izbora kakvi su bili odmah posle rata na Kosovu, u fazi vanrednog stanja kada je stvaran sudski sistem. To je uticalo na to da nije bilo jasno kakvo je pravničko iskustvo bilo potrebno da bi neko bio izabran za sudiju Vrhovnog suda, a što je kasnije dovelo do eliminacije velikog broja stručnih kandidata.
- Proces reizbora i izbora sudija i tužilaca trebalo je da obuhvati propisnu proveru pomoćnog osoblja u sudovima i tužilaštvinama. Na kraju tog procesa, reizabrano je 40 % sudija i tužilaca, dok su 60 % njih novi. To pokazuje da većina od 60 % sudija i tužilaca, na ovaj ili onaj način, nisu bili pogodni za sudski sistem u zemlji. Međutim, pitanje koje se sada mora postaviti jeste koliko je vredno 60 % pomoćnog osoblja sudija i tužilaca koji nisu reizabrani. Dokazano je da je u određenim slučajevima, osoblje u sudovima i tužilaštvinama podržavalo različite nezakonite radnje sudija i tužilaca. Mada, kao što je već pomenuto, njegova uloga je značajna u sudskim i tužilačkim procesima, pošto je neodvojivi deo svakodnevnog rada sudija i tužilaca. Stoga, pomoćno osoblje bi takođe trebalo da se podvrgne sličnom procesu reizbora kao i njegovi prepostavljeni.
- Od uspostavljanja sudskog sistema u vanrednoj fazi, posle rata, nisu predviđeni nikakvi mehanizmi za praćenje kvaliteta rada. Uticaj takvog

sistema bez nadzora vrlo je negativno uticao na rad sudova i tužilaštava. Sve sude i svi tužioci tretirani su isto: oni koji nisu ispunjavali orijentacione norme za rešavanje predmeta i oni koji jesu. Stepen njihove odgovornosti je bio minimalan u većini slučajeva, a takav sistem je obeshrabrio veliki broj suda i tužilaca koji su premašivali orijentacione norme. Taj problem koji je konstantno ponavljan, uzrokovao je nepopravljivu štetu sudskom sistemu u zemlji. Mada, SSK je sada u fazi izrade uredbe koja će stvoriti sistem u kojem će se periodično sve sude pozivati na odgovornost. Slično, oblast odgovornosti za rad tužilaca tek treba da se reguliše, a TSK (Tužilački savet Kosova) bi trebalo da izradi sličnu uredbu.

- Ustav Republike Kosova definisao je trajni mandat suda i tužilaca koji budu izabrani. Prve sude i tužioci imaju mandat u trajanju od tri godine, nakon čega se ocenjuju da bi mogli da dobiju trajni mandat. Slično kao i u prošlosti, način njihovog ocenjivanja posle tri godine, ostaje zabrinjavajući. Korak u pravcu redovnog ocenjivanja njihovog rada preduzima se kroz izradu prvog nacrtta uredbe SSK. Nacrt uredbe ne naglašava trogodišnji prelazni period nakon čijeg se isteka vrši ocenjivanje prvih suda. SSK će utvrditi jasno održive i prelazne odredbe u svojoj uredbi u pogledu kontinuiranog ocenjivanja prvih suda. Slično, TSK će usvojiti pravi i brzi pristup tom problemu. Uloga i nadležnosti predviđene privremenim mandatom Nezavisne sudske i tužilačke komisije koju su vodili međunarodnici sada su prenete na lokalce u Službi za sudske i tužilačke ocenu i proveru. Uloga te službe u istraživanju, proveri i ocenjivanju imovine i integriteta sude i tužilaca bila je vrlo uspešna u smislu izbora kandidata na osnovu zasluga, koji su predlagani za naimenovanje i priključivanje sudskom i tužilačkom sistemu. Zabrinjavajuća stvar na Kosovu i dalje je bogaćenje preko noći zvaničnika koji obavljaju javne funkcije. Među takvim zvaničnicima, veliki broj domaćih suda i tužilaca obuhvaćeni su kritikom. Nije dovoljno samo to da se Kosovska agencija za borbu protiv korupcije kontinuirano bavi istragom i proverom njihove imovine.

Preporuke:

- Centralne institucije bi trebalo da eliminišu političko mešanje prilikom izbora sudija i tužilaca koje predlože Sudski savet Kosova i Tužilački savet Kosova.
- Sudski savet Kosova mora da izradi posebnu uredbu o kriterijumima za izbor sudija u sudovima svih nivoa. Svaki sud bi trebalo da ima sopstvenu posebnu uredbu da svim neophodnim kriterijumima za izbor.
- Trenutno, Ministarstvo pravde, budući da je odgovorno za izradu zakona u oblasti pravosuda, izrađuje poseban zakon koji će regulisati oblast pravničkog iskustva i kontinuirano obrazovanje u oblasti pravosuđa. Taj zakon bi trebalo da jasno definiše šta se podrazumeva pod pravničkim iskustvom i ko spada u tu kategoriju.
- Nacrt uredbe Sudskog saveta Kosova o ocenjivanju rada sudija regulisaće i konkretno definisati prelazne i konačne odredbe, pitanje ocenjivanja novih sudija posle isteka trogodišnjeg prelaznog mandata, u skladu sa Ustavom Republike Kosova;
- Sudski savet Kosova mora da što pre nastavi sa usvajanjem uredbi, kao što su uredba o ocenjivanju rada sudija i uredba o definisanju obligacionih normi rada;
- Tužilački savet Kosova mora da što pre izradi uredbu o ocenjivanju rada tužilaca;
- Tužilački savet Kosova mora da što pre izradi uredbu o definisanju obligacionih normi rada za tužioce da bi provera kvaliteta rada bila lakša;
- Domaće institucije, Vlada, Skupština i sudstvo, moraju pažljivo da se pozabave pitanjem nezavisnosti uprave i ocenjivanja javnih službenika u sudstvu;
- SSK, preko svog Sekretarijata, mora da uspostavi poseban mehanizam za razvoj nezavisnog i profesionalnog procesa nakon reizbora pomoćnog osoblja u sudovima;

- TSK, preko svog Sekretarijata, mora da uspostavi poseban mehanizam za razvoj nezavisnog i profesionalnog procesa nakon reizbora pomoćnog osoblja u tužilaštima;
- Mandat Službe za sudsku i tužilačku ocenu i proveru mora biti trajan, da bi taj mehanizam bio u stanju da kontinuirano daje odgovor na potrebe i zahteve SSK i TSK u pogledu provere kandidata;
- Služba za sudsku i tužilačku ocenu i proveru mora da dobije dodatna ovlašćenja za kontinuirano istraživanje imovine sudske i tužilaca na Kosovu;
- Advokatska komora Kosova mora da pooštri kriterijume licenciranja advokata, kada govorimo o bivšim sudijama i tužiocima čiji je integritet iskompromitovan u istrazi koju je sprovedla Nezavisna sudska i tužilačka komisija.